

Буковинський державний
медичний університет

Міністерство охорони здоров'я
України

Департамент охорони здоров'я
Чернівецької обласної
військової адміністрації

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**“СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА
ПРОФІЛАКТИКИ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ”**

29-30 вересня 2022 року
м. Чернівці

Чернівці
2022

ЗМІНИ ВОЛОССЯ ПРИ ПІДСИЛЕНОМУ ВИПАДІННІ В ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕНОГО COVID-19

Бабак Ірина Дмитрівна,

доцент кафедри дерматології, венерології,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна

Сизон Орися Орестівна

Завідувач кафедри дерматології, венерології,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна

Білинська Оксана Андріївна

доцент кафедри дерматології, венерології,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна

Дашко Маріанна Олегівна

доцент кафедри дерматології, венерології,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна

Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення кількості пацієнтів із захворюваннями волосся – від їх підсиленого випадіння до різних клінічних форм облісіння. Увагу багатьох дослідників привертає гіпотеза впливу екзогенних і ендогенних чинників на функціональний стан волосся, особливо есенціальних та токсичних мікроелементів (МЕ).

У зв'язку з останніми подіями у світі, а саме – пандемією COVID-19, все частіше у практиці дерматолога зустрічається проблема випадіння волосся у людей, які перенесли коронавірусну інфекцію. Зв'язок між випадінням волосся та COVID-19 потребує ще вивчення.

Мета роботи – вивчити вміст МЕ у пацієнтів із скаргами на підсилене випадіння волосся, які перенесли COVID-19 та простежити за структуральними

змінами волосся у пацієнтів з проблемами випадіння волосся у Львівській області.

Матеріали та методи. Протягом 2020-2021 рр. було обстежено з використанням комплексу різних методик у Львівській області 25 пацієнтів віком 32-43 роки із скаргами на підсилене випадіння волосся після перенесеної коронавірусної інфекції та 15 практично здорових людей. Дослідження структури волосся проводили за допомогою звичайної поздовжньої та поперечної світлооптичної мікроскопії, растрової електронної мікроскопії (РЕМ). Вивчення МЕ волосся проводили за допомогою кількісного та якісного емісійного спектрального аналізу, який проводили на спектрографі СТЕ-1 та ІСП-51.

Обов'язкове лабораторно інструментальне обстеження хворих під час хвороби на COVID-19 включало: загальний, біохімічний та імунологічний аналізи крові; аналіз калу на гельмінтоз та дисбактеріоз; УЗД органів черевної порожнини, щитоподібної залози. Окрім цього, всіх обстежених консультували суміжні спеціалісти, з них загально обов'язково ендокринолог, стоматолог, гастроентеролог та гінеколог, у разі потреби – отоларинголог, невропатолог. Хворі на підсилене випадіння волосся перебували під динамічним амбулаторним спостереженням на кафедрі дерматовенерології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Результати та обговорення. Серед обстежених було 17 жінок та 8 чоловіків із підсиленням випадінням волосся після перенесеної коронавірусної інфекції. Пацієнти звертались з проблемою підсиленого випадіння волосся через 2 місяці після перенесеної коронавірусної інфекції – у 10 випадках, через 3 місяці – в 15. Близько 73% хворих з випадінням волосся зверталися по медичні рекомендації на стадії прогресування патологічного процесу. Різке випадіння відмічали після миття волосистої частини голови та розчісування волосся, що свідчило про наявність зони розхитаного волосся.

Серед провокуючих факторів патологічного випадіння волосся 9 хворих називали стресові ситуації, які призводили до порушення трофіки волосяних фолікулів; 3 особи посилене випадіння волосся пов'язували з кліматичними переминами; 5 пацієнтів – з умовами праці. Під час ретельного збору анамнезу

та клініколабораторного обстеження у 11 пацієнтів виявлено дисфункції травного каналу та печінки, що позначалося на дисбалансі білків, вітамінів, мікроелементів та інших субстанцій, потрібних для процесів, що відбуваються в ростковій зоні волосяної цибулини; у 9 осіб констатували інфекційні вогнища ротової порожнини у вигляді карієсу, пришийкової гранульоми та у 2 випадках – гельмінтоз. У 64% хворих пальпаторно виявлялося збільшення щитоподібної залози I-II ступенів, проте гормональний її дисбаланс виявлено лише у трьох випадках. Отже, в анамнезі обстежених переважало поєднання 2-3 супутніх захворювань різної етіології, серед яких домінували патологія травного каналу та трофічні зміни, пов'язані з нейронсудинною реакцією на стрес.

При проведенні РЕМ виявлено декілька варіантів структурних змін будови кореня: а) із залишками корневих оболонок – у 12 (48%); б) гладкі рівні, атрофічні, без корневих оболонок – у 8 (32%); в) з корневими оболонками – у 5 (20%). У структурі стрижня були такі варіанти: нерівні стрижні з виступами та заглибинами, відсутність черепицеподібного малюнка. Характеризуючи кількісні показники встановлена різниця між складом МЕ волосся хворих, що перехворіли на COVID-19 із підсиленням випадінням волосся та нормою (15 осіб). Статистично вірогідним є достовірне ($p < 0,05$), порівняно з показниками контрольної групи, збільшення: алюмінію ($27,7 \pm 9,51$ мкг/г), ванадію ($0,603 \pm 0,16$ мкг/г), марганцю ($2,99 \pm 0,96$ мкг/г), заліза ($9,42 \pm 2,86$ мкг/г), цинку ($63,0 \pm 12,07$ мкг/г), олова ($1,1 \pm 0,45$ мкг/г), барію ($7,25 \pm 2,22$ мкг/г), свинцю ($1,83 \pm 0,66$ мкг/г). Вміст досліджуваних МЕ у волоссі статистично вірогідно відрізняється від показників контрольної групи, що може свідчити про комбіновану токсичну дію і зумовлювати підсилене випадіння волосся.

Висновки. Підсилене випадіння волосся в пацієнтів, що перехворіли на COVID-19, асоціюються зі значним дисбалансом МЕ. Зміни структурного та спектрального складу волосся вказують на атрофічний характер алопеції. Вказані зміни обґрунтовують доцільність детального обстеження таких хворих з подальшим призначенням відповідної патогенетичної терапії.

Наведені дані є результатами виконання науково-дослідної роботи №0120U105735.